

Историята ни показва, че войните рядко завършват с мирен договор – често оставят след себе си неудовлетворени амбиции и нови поводи за конфликт.

1. Постигнато ли е национално обединение на българския народ с териториалното разширение на България?

2. Защо наричаме Междусъюзническата война „Първа национална катастрофа“?

- Неудовлетвореността от един конфликт често води до следващ.
- Желанието за реванш се усилва.
- След като не успява да постигне национално обединение, България е изправена пред нови избори.
- Принудена е да търси нови съюзници.

КАКВО ЩЕ НАУЧИМ ТОЗИ ЧАС

1. Какви избори прави България в навечерието на Първата световна война?
2. Какви фактори влияят върху решенията ѝ?
3. Как се променят съюзите?
4. И най-важното – какви ще бъдат последствията от тези решения?

Запишете заглавието на новия урок:

УЧАСТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

1. Причини за избухването на Първата световна война

а) Повод за войната

- **28 юни 1914 г.** – Актът в Сараево – сръбският националист Гаврило Принцип убива австро-унгарския престолонаследник Франц Фердинанд (*фиг. 1*).
- **23 юли 1914 г.** – Австро-Унгария връчва на Сърбия ултиматум от 10 точки с 48-часов срок за отговор.
- **25 юли 1914 г.** – Сърбия приема повечето условия, но отхвърля искането за допускане на австро-унгарски следователи, смятайки го за нарушаване на суверенитета си.
- **28 юли 1914 г.** – Австро-Унгария обявява война на Сърбия, с което започва Първата световна война.

фиг. 1

1. Причини за избухването на Първата световна война

б) Разширяване на военния конфликт

- **1 август 1914 г.** – Германия обявява война на Русия.
- **3 август 1914 г.** – Германия обявява война на Франция като съюзник на Русия.
- **4 август 1914 г.** – Великобритания се включва във войната на страната на Антантата (Съглашението).
- **Октомври 1914 г.** – Османската империя се присъединява към Централните сили (Германия, Австро-Унгария и Италия).
- **26 април 1915 г.** – Италия подписва таен договор със Съглашението и през май обявява война на Австро-Унгария.
- **През 1915 г.** – Великобритания и Франция извършват десант в Галиполи, но търпят поражение.

2. Въвличане на България във войната

а) Обявяване на неутралитет (8 август 1914 г.)

- България запазва **временен неутралитет**, но следи развитието на войната.
- Правителството на **Васил Радославов** (*фиг.2*) симпатизира на **Централните сили**, но се стреми да извоюва най-добри условия.
- Страната е изправена пред **сложна външнополитическа ситуация** и внимателно **оценява рисковете и ползите** от евентуално включване в конфликта, като търси начин да защити националните си интереси.

фиг. 2

2. Въвличане на България във войната

б) Дипломатическа надпревара за България

Предложение на Централните сили	Предложение на Антантата (Съглашението)
Незабавно присъединяване на Македония и Поморавието за сметка на Сърбия.	Обещание за Източна Тракия (но не и цяла), „безспорната зона“ в Македония и съдействие за спогодба с Румъния за Южна Добруджа.
Възможност за разширение към Гърция и Румъния след военен успех.	Териториални компенсации за Гърция и Сърбия, което прави българските придобивки несигурни.
България получава територии от Османската империя (2588 кв. км в Беломорието).	Обещания без гаранции за незабавно изпълнение.
Военна и икономическа подкрепа от Германия и Австро-Унгария.	Недостатъчна военна помощ и несигурност в резултатите от войната.

1. Според вас поради какви причини България придобива първостепенно значение за двата воюващи блока?

2. Защо България избира предложението на Централните сили?

2. Въвличане на България във войната

в) Присъединяване към Централните сили (сеп. 1915 г.)

- България подписва **военна конвенция** с Германия и Австро-Унгария.
- В замяна **получава гаранции** за **териториално разширение** в Македония и Беломорието.
- България се задължава да **нападне Сърбия** в срок от **35 дни** с **4 дивизии**.
- На **17 септември 1915 г.** на аудиенция в двореца опозиционните лидери като Иван Евстратиев Гешов, Стоян Данев, Александър Стамболийски и Найчо Цанов се обявяват против съюза на България с Централните сили.
- Стамболийски заплашва **цар Фердинанд**, че ще **загуби трона си**.

2. Въвличане на България във войната

г) Начало на военните действия (14 октомври 1915 г.)

- **14 октомври 1915 г.** – България обявява война на Сърбия и настъпва на три фронта - Сръбски, Добруджански и Солунски.

Защо цар Фердинанд посочва Сърбия като причина за загубата на Македония?

В учебника на стр. 216

Манифест на цар Фердинанд към българския народ за обявяване на война на Сърбия, София, 1 октомври 1915 г.

„... През 1912 година... нашите съюзници сърби бяха тогава главната причина да изгубим Македония. Изтощени и изморени, но не и победени, ние трябваше да свием своите знамена за по-добри дни... Европейската война клони към привършване. Победоносните армии на централните империи са в Сърбия и бързо напредват... Ние ще воюваме против сърбите едновременно с храбрите войски на централните империи...”

Българска военна история. Подбрани извори и документи. Т. 3. С, 1986, с. 77.

3. Бойни действия през 1915-1918 г.

а) Сръбски фронт (Западен фронт)

- Победи на българската армия в Македония и Поморавието.
- Първа армия на ген. Климент Бояджиев превзема Неготин, Зайчар, Княжевац, Пирот, Ниш и Лесковац.
- Втора армия на ген. Георги Тодоров освобождава Враня, Куманово, Скопие и Велес.
- Превземане на Скопие (22 октомври 1915 г.), Ниш (5 ноември 1915 г.), Охрид и Битоля.
- Пълно разгромяване на сръбската армия, която се изтегля на остров Корфу.

3. Бойни действия през 1915-1918 г.

б) Добруджански фронт (Северен фронт)

- **Август 1916 г.** – Румъния влиза във войната на страната на Антантата.
- **1 септември 1916 г.** – Трета армия на ген. Стефан Тошев, с немска и турска подкрепа, настъпва в Добруджа.
- **4 септември 1916 г.** – Освобождаване на Добрич.
- **5-6 сеп. 1916 г.** – Битката при Тутракан – войските на ген. Пантелей Киселов превземат крепостта.
- **Октомври 1916 г.** – Пробив на Кобадинската укрепена линия, а през **ноември** с.г – Превземане на Крайова.
- **6 декември 1916 г.** – Българските и германските войски влизат в Букурещ.
- **Край на 1916 – началото на 1917 г.** – Ген. Иван Колев с конната си дивизия, I Софийска и IV Преславска дивизия овладяват Тулча, Исакча и Браила, а руските войски се изтеглят към р. Серет.

Агенция „Ройтер“ за хуманността на българския войник и неговите бойни качества. Хага, 10 ноември 1915 г.

„Днешните холандски вестници обнародват телеграма от агенция „Ройтер“... от група кореспонденти на фронта на р. Черна. Фанцузските офицери заявили единодушно пред тях какво българите били отлични артилеристи и високо почитени противници, които съблюдават строго законите за водене на война и старателно избягвали да стрелят върху походните болници или срещу ония, които прибират ранените.“

Българска военна история. Подбрани извори и документи. Т. 3. С, 1986, с. 95.

Какви качества на българските войници впечатляват чуждестранните кореспонденти?

В учебника на стр. 216

3. Бойни действия през 1915-1918 г.

в) Солунски фронт (Южен фронт)

- **1916 г.** – Английски части атакуват в долината на Струма, сръбски – при р. Черна.
- **Ноември 1916 г.** – Съглашенските войски превземат Битоля – тежка загуба за България.
- **Април 1917 г.** – САЩ обявяват война на Германия.
- **3 март 1918 г.** – Русия подписва Брест-Литовския мир с Централните сили.
- **7 май 1918 г.** – Букурещки мирен договор - Румъния връща Южна Добруджа на България.
- **21 юни 1918 г.** – Александър Малинов оглавява ново правителство.
- **14 септември 1918 г.** – Пробив при Добро поле след тежки боеве.
- **16-18 септември 1918 г.** – Дойранската епопея – ген. Владимир Вазов нанася тежко поражение на британските войски.

4. Излизане на България от войната

а) Войнишки бунтове и Радомирската република

- След поражението при **Добро поле** хиляди войници се вдигат на бунт (фиг.3).
- На **26 септември 1918 г.** лидерите на **БЗНС Стамболийски** и **Даскалов** са освободени от затвора и заминават за Кюстендил, за да убедят войниците да се върнат на фронта.
- На **27 септември в Радомир** е провъзгласена република с председател Стамболийски.
- **Цар Фердинанд** нарежда потушаването на бунта, възлагайки защитата на София на **ген. Протогеров**.
- На **2 октомври** частите на столичния гарнизон разбиват въстаниците. Даскалов бяга, а Стамболийски се укрива.

фиг. 3

4. Излизане на България от войната

б) Солунско примирие (29 септември 1918 г.)

- На 29 септември 1918 г. Андрей Ляпчев (фиг.4) и френският генерал Франше д'Епре подписват примирие в Солун.
- България се задължава да изтегли войските си от Македония, Поморавието и Косово и да демобилизира армията.
- Железниците, пътищата, пристанищата и стратегическите пунктове са предадени на Антантата.
- Разрешава ѝ се да запази три дивизии – две за защита на източната граница и Добруджа и една за охрана на железопътните линии.

фиг. 4

4. Излизане на България от войната

в) Абдикация на цар Фердинанд (3 октомври 1918 г.)

- След примирието победителите настояват за оттеглянето на цар Фердинанд.
- На 3 октомври 1918 г. в 21:00 ч. той подписва два манифеста – за своята абдикация и за възкачването на престола на сина му Борис III (*фиг.5*).
- На 4 октомври 1918 г. цар Борис III издава указ за демобилизация на армията.
- 11:00 ч. на 11.11.1918 г. край на ПСВ
- 27.11.1919 г. – Ньойски договор!

фиг. 5

ДОМАШНА РАБОТА

Подгответе кратко изложение (не повече от 10-15 изречения) за битката при Тутракан, Дойранската епопея или Радомирската република.

Изготвил Цветомила Миркова

Благодаря за вниманието!

